

Stanowisko w sprawie procesów cyfryzacji w opracowywaniu i upowszechnianiu publikacji naukowych

w nawiązaniu do spotkań SWAiN PIK i SWSW w dniach 31 stycznia i 26 lutego 2024 roku pragniemy odnieść się do zagadnień związanych z **procesem cyfryzacji** szkolnictwa wyższego i nauki.

Prezentujemy grupę różnorodnych wydawców naukowych, podmioty małe i duże, prywatne i będące częścią uczelni. Wiele podmiotów wydawniczych korzysta z rozwiązań opartych na platformach wydawniczych opartych na otwartym oprogramowaniu, np. na najpopularniejszym dla czasopism Open Journal Systems (OJS) czy analogicznym dla monografii Open Monograph Press (OMP). Inne mają opracowane własne rozwiązania informatyczne pozwalające na obsługę procesu wydawniczego oraz publikację treści naukowych, część zaś korzysta z uczelnianych repozytoriów publikacji.

Niezależnie od przyjętego przez wydawcę sposobu pracy nad publikacją oraz sposobu jej upowszechnienia, każda jednostka ponosi koszty zaprojektowania, wdrożenia i utrzymania własnych systemów informatycznych. Nierzadko są to niemałe kwoty obciążające i tak już uszczuplone przez publikowanie w formule otwartego dostępu budżety wydawnictw naukowych.

Uważamy, że kluczem do skutecznego publikowania naukowego jest wydajna, dobrze zaprojektowana, trwała infrastruktura informatyczna wykorzystująca zarówno istniejące już zasoby własne stworzone przez wydawców, ułatwiająca wymianę/użycie dotąd zgromadzonych danych, jak i tworząca stosunkowo łatwe w użyciu środowisko dla podmiotów, które nie wytworzyły do tej pory własnych systemów publikowania.

Infrastruktura ta powinna opierać się na kilku podstawowych założeniach, między innymi na:

- **interoperacyjności**; by nie zniechęcać zaangażowanych w cyfryzację podmiotów kolejnym „ręcznym” uzupełnianiem danych, w tym tych potrzebnych MNiSW.
- **trwałością rozwiązań**; niestety od wielu lat obserwujemy jak żywotność projektów centralnych kończy się wraz z zakończeniem jego finansowania;
- wypracowaniu **standardów opisu publikacji**; co w przyszłości ułatwiłoby wzajemną wymianę danych między systemami, ułatwiłoby też wyszukiwanie publikacji przez użytkowników;
- wypracowaniu **standardów deponowania publikacji**; w tym preferowane formaty publikacji cyfrowych;
- możliwością **integracji** z systemami krajowymi i globalnymi; w tym otwartymi protokołami umożliwiającymi agregacji osadzonych danych dla międzynarodowych lub tematycznych baz;
- wypracowaniu i dzieleniu się dobrymi rozwiązaniami/praktykami;
- otwarciu na publikację **multimedialnych podręczników** naukowych, w tym **dofinansowaniu** ich powstawania.

Chcielibyśmy móc włączyć się w proces powstawania założeń wstępnych dla takiej infrastruktury. Mamy nadzieję, że nasze doświadczenia, przegląd problemów, z którymi się zmagamy od lat oraz nasze zaangażowanie w ich rozwiązywanie, pozwoli na opracowanie infrastruktury uwzględniającej potrzeby wszystkich interesariuszy tego procesu i zwiększy istotnie dalszą profesjonalizację polskich wydawnictw naukowych, co przełoży się istotnie na widzialność publikacji naukowych polskich badaczy.